

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ابو علی حُسین بن عبد اللہ
ابن سینا

مجموعہ رسائل

(۱)

المجالس السبعة (بین الشیخ والعامری)
فی خطأ من قال: «إنَّ الكمیة جوهر»
«الفضاء» (کتاب بعض المتکلمین إلى الشیخ أبي علی)
فی خطأ من قال: «إنَّ کمیة جوهریة» ومن قال: «إنَّ شیئاً هو جوهر وعرض معاً»

مقدمہ، تحقیق وتصحیح
مقصود محمدی

سرشناسه	: ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰ - ۴۲۸ ق.
عنوان و نام پدیدآور	: مجموعه رسائل (۱): المجالس السبعة.../ ابوعلی حسین بن عبدالله ابن سینا؛ مقدمه، تحقیق و تصحیح مقصود محمدی؛ ویراستاران علمی و زبانی سیدحسین موسویان، سیدمحمود یوسف ثانی.
مشخصات نشر	: تهران مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۰ ص.
فروست	: مجموعه آثار: ۴.
شابک	: 978-622-6331-24-1
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۴۷؛ همچنین به صورت زیرنویس.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: فلسفه اسلامی -- متون قدیمی تا قرن ۱۴
موضوع	: Islamic philosophy -- Early works to 20th century
شناسه افزوده	: محمدی، مقصود، ۱۳۱۰ -، مقدمه نویس، مصحح
شناسه افزوده	: Mohammadi, Maghsoud
شناسه افزوده	: موسویان، سیدحسین، ۱۳۴۲ -، ویراستار
شناسه افزوده	: یوسف ثانی، سیدمحمود، ویراستار
شناسه افزوده	: مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران
شناسه افزوده	: Muassasah-i Pizhūhishī-i Hikmat va Falsafah-i Irān
رده بندی کنگره	: BBR۳۶۶
رده بندی دیویی	: ۱۸۹/۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۵۲۰۱۶۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

مجموعه رسائل (۱)

ابوعلی حسین بن عبدالله ابن سینا
مقدمه و تصحیح مقصود محمدی

ویراستاران علمی و زبانی: سیدحسین موسویان، سیدمحمود یوسف ثانی

خطاط و طراح جلد: بنفشه رضایی نیارکی

صفحه آرا: هادی عادل خانی

چاپ اول: ۱۴۰۰

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: شرکت چاپ و انتشار

حق چاپ و نشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان نوفل لوشاتو، خیابان شهید آراکلیان، پلاک ۴

تلفن: ۶۶۴۰۵۴۴۵، نمابر: ۶۶۹۵۳۳۴۲

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۳۳۱-۲۴-۱ ISBN: 978-622-6331-24-1

www.irip.ac.ir

پیشگفتار ناشر

شیخ‌الرئیس ابن‌سینا یکی از بزرگترین فلاسفه جهان و جهان‌اسلامی و به‌ویژه ایران است. تسلط او بر بسیاری از دانش‌های زمانه و نوآوری‌های فراوان او در مباحث گوناگون مطرح در این دانش‌ها به وی جایگاهی ممتاز و بی‌بدیل در عالم علم و فلسفه بخشیده است. وی نه تنها در سنت فلسفه اسلامی مقامی رفیع دارد بلکه ترجمه آثار او به زبان لاتینی در سده‌های میانه در تجدید حیات فلسفه در غرب بسیار مؤثر بوده است و برخی از نظریات او مستقیم یا غیر مستقیم بحث‌هایی را برانگیخته است که تا زمان ما ادامه دارد. گواه این تأثیر پژوهش‌هایی است که به‌ویژه در نیم قرن اخیر در شرق و غرب در آثار و آراء او انجام گرفته است و همچنان ادامه دارد.

از ابن‌سینا آثار علمی و فلسفی پرشماری به جای مانده است که بسیاری از آنها تا کنون منتشر شده‌اند، اما بیشتر چاپ‌های آثار ابن‌سینا یا انتقادی نیستند و ضوابط تصحیح متون در آنها رعایت نشده است و یا به دست پژوهشگرانی انجام گرفته‌اند که با فلسفه اسلامی و ریشه‌ها و سیر تحوّل آن آشنایی کافی نداشته‌اند. هرچند این چاپ‌ها نیاز محققان و ابن‌سیناپژوهان را تا اندازه‌ای برمی‌آورند، اما ضرورت در دست داشتن یک چاپ انتقادی از همه مؤلفات ابن‌سینا از دیرباز حس می‌شده است؛ به‌ویژه که در سال‌های اخیر از یک سو دسترسی به مخطوطات آثار شیخ که در چهار گوشه جهان پراکنده‌اند، آسان‌تر و از سوی دیگر ضوابط تصحیح انتقادی متون فلسفی دقیق‌تر شده است.

وجود سنت دیرینه آموزش و پژوهش در آثار ابن سینا که تا روزگار ما زنده مانده است یکی از امتیازات مهمی است که جامعه فلسفی ایران برای بر عهده گرفتن این وظیفه دارد و ترکیب این سنت با شیوه‌های نوین پژوهش می‌تواند آثاری را که در این مجموعه منتشر می‌شوند از کوشش‌هایی که تنها به یکی از این دو وجه توجه دارند متمایز کند.

هدف این مجموعه به دست دادن یک چاپ انتقادی از کلیه آثار فلسفی شیخ‌الرئیس براساس ضوابط علمی تصحیح متون است. کوشش می‌شود که تصحیح هر متن با شناسایی و ارزیابی بیشترین نسخ موجود آغاز شود و با طبقه‌بندی و یافتن ارتباط‌های خویشاوندی میان آن‌ها همراه باشد، به طوری که متن مصحح نه تنها در حد امکان به متنی که ابن سینا فراهم آورده نزدیک باشد بلکه مقدمه‌های مصححان موضوع متن و مباحث اصلی آن و سیر آن مباحث را روشن کند و سرگذشت متن و تغییراتی که در طی قرون در آن راه یافته است نیز در سازواره انتقادی منعکس شود. از این رو سعی می‌شود که کار تصحیح به محققانی که در موضوع تخصص دارند سپرده شود و نیز ملاک‌های صوری یکسانی در همه مجلدات این مجموعه رعایت شود.

امید است که این کار، که با تصحیح آثار کم شناخته‌تر و کم حجم‌تر ابن سینا، و بویژه آثاری که تاکنون منتشر نشده‌اند، شروع می‌شود و بتدریج آثار مفصل‌تر و اصلی‌تر او را نیز دربرمی‌گیرد، گذشته از احیای بخش مهمی از میراث فرهنگی اسلام و ایران ابزاری برای پژوهشگرانی فراهم آورد که یا مستقیماً با فلسفه اسلامی سروکار دارند و یا در حوزه‌های فلسفی دیگری کار می‌کنند اما به فراخور موضوع پژوهش خود از مراجعه به آثار ابن سینا و تحقیق در آن‌ها بی‌نیاز نیستند.

فهرست

- مقدمه مصحح (٩)
- (١) المجالس السبعة (١٠)
- (٢) رسالة في خطأ من قال: «إنَّ الكميَّة جوهر» (٢٢)
- (٣) رسالة «الفضاء» (٢٣)
- (٤) مقالة في خطأ من قال: «إنَّ كميَّة جوهرية» ومن قال: «إنَّ شيئاً هو جوهر وعرض معاً». (٢٥)
- نسخه های خطی و شیوة تصحیح (٢٧)

- المجالس السبعة (بين الشيخ والعامري) ١
- المجلس الأول ٣
- المجلس الثاني ٦
- المجلس الثالث ١٣
- المجلس الرابع ١٨
- المجلس الخامس ٢٤
- المجلس السادس ٣٠
- المجلس السابع ٣٦

رسالة في خطأ من قال: «إنَّ الكَمِّيَّةَ جوهر»	 ٤٣
رسالة «الفضاء» (كتاب بعض المتكلمين إلى الشيخ أبي علي)	 ٤٩
مقالة في خطأ من قال: «إنَّ كَمِّيَّةَ جوهرية» ومن قال: «إنَّ شيئاً هو جوهر و عرض معاً»	 ٦١
تعليقات	 ٧٥
نمايه	 ٧٩
نمايه آيه های قرآنی	 ٨١
نمايه نامها (اشخاص، کتابها، گروهها، جایها)	 ٨٢
نمايه موضوعات	 ٨٣
نمايه منابع تحقيق	 ٩٣
مقدمه انگلیسی	 1